

Ciara, Stefan

Codziennie i niecodzienne sprawy lwowskich historyków w dobie II Rzeczypospolitej

---

Przegląd Historyczny 98/4, 505-511

2007

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

STEFAN CIARA
 Uniwersytet Warszawski
 Instytut Historyczny

Codzienne i niecodzienne sprawy lwowskich historyków w dobie II Rzeczypospolitej

Pragnąłbym w tym miejscu przedstawić (nie pretendując oczywiście do wyczerpania tematu) na paru przykładach różne aspekty codziennego i niecodziennego życia lwowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w latach 1925–1939. Podstawą źródłową niniejszego zarysu są akta PTH w Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, fragmenty tegoż zespołu w Centralnym Państwowym Archiwum Ukrainy (Bernardyńskim) we Lwowie i w Bibliotece Uniwersytetu Lwowskiego im. Iwana Franki, spuścizna Karola Badeckiego w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu oraz publikowane pamiętniki, zwłaszcza Stefana Ingłota, Ludwika Kolanekowskiego i Mariana Tyrowicza.

Lwowski Oddział PTH, jeden z 15 składających się na Towarzystwo, istniał od 16 stycznia 1925. Tego dnia, o godzinie 18.30 odbyło się „Konstytuujące Walne Zgromadzenie, na którym wybrano Zarząd Oddziału na rok 1925 w następującym składzie: prezes W[ładysław] Abraham, wiceprezes E[ugeniusz] Barwiński, sekretarz St[anisław] Zajączkowski, skarbnik T[adeusz] Urbański, członkowie: Ł[ucja] Charewiczowa, M[ieczysław] Gębarowicz, Cz[esław] Nanke, W[ładysław] Podlacha, K[azimierz] Sochaniewicz i Z[dzisław] Stroński. — — Następnie prof. Abraham wygłosił odczyt p. t. »Rozwój formy ślubu przedkościelnego w Polsce«, jako wyjątek z drukującej się obecnie rozprawy o »Zawarciu małżeństwa w prawie polskim«. W dyskusji zabierali głos: prof. Bujak, prof. Zakrzewski i prelegent”¹.

* Działy „Rozprawy” i „Prezentacje” w niniejszym numerze „Przeglądu Historycznego” zawierają materiały z konferencji naukowej poświęconej sto dwudziestej rocznicy powstania Polskiego Towarzystwa Historycznego i setnej — Towarzystwa Miłośników Historii. Konferencja odbyła się 15 września 2006 w Pułtusk (przyp. red.).

¹ APAN, zespół PTH, I–3 (dalej cyt.: APAN, PTH), nr 153, k. 25; pismo nr L.326/25. Vide też: S. Ingłot, *Wspomnienia o lwowskich historykach i Oddziale PTH we Lwowie*, [w:] *Polskie Towarzystwo Historyczne 1886–1986. Zbiór studiów i materiałów*, red. S. K. Kuczyński, Wrocław 1990 (dalej cyt.: PTH 1886–1986), s. 213–214. W tymże tomie znajdujemy też inne interesujące leopolitana: M. Tyrowicza, *Urywki wspomnień o Polskim Towarzystwie Historycznym we Lwowie*, s. 207–211, i L. Kolanekowskiego, *Wspomnienie o Domu Towarzystwa we Lwowie* (wyd. przez jego syna Zygmunta), s. 221–223. Godna uwagi jest też świeżo wydana *Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku*, red. J. Maternicki, przy współpracy L. Zaszkiłniaka,

Wymienieni powyżej ojcowie założyciele byli też w następnych latach najaktywniejszymi działaczami Oddziału, kierowanego przez kolejnych, po *Abrahama*, znakomitych lwowskich historyków — prezesów: Eugeniusza *Barwińskiego*, Stanisława *Zakrzewskiego* i Stanisława *Łempickiego*².

Lwów był znacznym skupiskiem ludzi parających się historią jako siedziba Uniwersytetu (mimo że po odzyskaniu niepodległości część kadry przeniosła się do nowo tworzonych ośrodków akademickich), a także archiwów i bibliotek naukowych, licznych szkół oraz redakcji czasopism. Spośród tych ostatnich, poza „Kwartalnikiem Historycznym”, wydawano tutaj m.in. „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”, „Miesięcznik Heraldyczny” i „Ziemię Czerwieńską”. Tradycje Lwowa jako kolebki Towarzystwa Historycznego oraz liczebność tutejszego środowiska historycznego powodowały, jak to udowodnił *Tadeusz Kondracik*³, nieproporcjonalnie wysoki udział jego przedstawicieli w ogólnopolskich władzach Towarzystwa. Toteż Oddział PTH w mieście nad *Pełtwią* liczący w szczytowym okresie, u schyłku II Rzeczypospolitej, ponad 200 członków (na 1300 osób należących do Towarzystwa) zajmował drugie miejsce po warszawskim. Liczebność Towarzystwa pomnażały też rozmaite ciała zbiorowe oraz instytucje, nie tylko naukowe i kulturalne. *Exempli gratia* wymieńmy Akademickie Kółko Historii Politycznej, Koło Odczytowe im. *Piotra Skargi* przy Seminarium Duchownym Obrządku *Łacińskiego*, Towarzystwo Badania Historii Obrony Lwowa, biblioteki: Uniwersytecką, *Baworowskich*, *Poturzycką*, *Ossolińskich* (choć sam jej dyrektor, *Ludwik Bernacki*, też należał do PTH). Zapewne swoisty *genius loci* tego miasta sprawiał, że na liście członków Oddziału PTH były nawet Dowództwo Okręgu Korpusu nr VI, Korpus Kadetów nr 1 i Zrzeszenie Pracowników Banku Rolnego. W składzie PTH wymieniane są też naturalnie seminaria historyczne Uniwersytetu *Jana Kazimierza* — Historii Gospodarczej, Historii Kultury, Historii Polski, Historii Średniowiecznej i Nowożytnej oraz Historii Prawa⁴. Do lwowskiego Oddziału Towarzystwa należały też liczne szkoły mieszczące się poza Lwowem: Konwent OO. *Jezuitów* w *Chyrowie* i gimnazja — od *Jarosławia*, *Krosna*, *Lubaczowa* i *Łańcuta* po *Czortków*, *Jazłowiec* i *Kołomyję* (*nb.* w tym ostatnim mieście — *Gimnazjum Państwowe Ruskie*)⁵.

Podstawę dochodów Oddziału stanowiły składki członków Towarzystwa, nazywane wówczas „wkładkami”. Ich ściąganie powierzano woźnemu PTH, rekompensując jego trud skromną prowizją. Na mocy porozumienia z Zarządem Głównym Oddział przekazywał Zarządowi 75% zebranych składek, zatrzymując u siebie resztę, pod warunkiem zgro-

---

Rzeszów 2007. Już po dodaniu niniejszego tekstu do druku ukazał się kolejny, piąty już tom serii *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.*, red. *J. Maternicki i L. Zaszkilniak* (dalej cyt.: *Wielokulturowe t. V*), zawierający cenny artykuł *Joanny Pisulińskiej*, *Historycy i historia w lwowskich towarzystwach naukowych okresu międzywojennego*, poświęcony po części także lwowskiemu Oddziałowi PTH (s. 370–373).

² Informacja podana przez *E. Brodacką-Adamowicz*, *Stanisław Lempicki (1886–1947) — człowiek i historyk*, Toruń 2002, s. 40, jakoby *Lempicki* był tylko wiceprezesem Oddziału jest nieścisła, ponieważ akta PTH określają go jako prezesa, vide Biblioteka Uniwersytetu Lwowskiego im. *I. Franki* (dalej cyt.: *BUL*), rkps nr 2448/IV, nlb: protokół posiedzenia Zarządu Głównego PTH z 7 grudnia 1937.

³ *Polskie Towarzystwo Historyczne w latach 1918–1939*, Toruń 2006, zwłaszcza s. 124 i 148–149.

⁴ *APAN, PTH*, nr 156, k. 44–47, 61, 66–69: wykazy członków Oddziału.

⁵ *Ibidem*, k. 69.

madzenia co najmniej 3 tys. zł rocznie (istotnie taką sumę udawało się corocznie zbierać). Gwarantowało to Oddziałowi samodzielność finansową⁶.

Z przejrzanych sprawozdań finansowych⁷ wynika, że lwowscy historycy dość sumiennie wywiązywali się z obowiązku opłacania składek, choć kwota 20 zł rocznie bywała nie-raz, zwłaszcza w latach wielkiego kryzysu, poważnym obciążeniem dla ich budżetów⁸.

Po stronie dochodów Oddziału znajdujemy też regularne, chociaż o zmiennej wysokości dochody kapitałowe z odsetek, dotacje lwowskich władz miejskich, subwencje bankowe. Przykładowo Galicyjska i Miejska Komunalna Kasa Oszczędności wpłaciła w roku finansowym 1934/1935 znaczną kwotę 1000 zł⁹. Mimo dość wysokiej ściągальności składek zabrakło pieniędzy na wydawanie pożytecznego, lecz deficytowego rocznika „Ziemia Czerwieńska”, którego dalszej edycji musiano zaniechać w 1938 r.¹⁰

Nakreśliwszy ogólne ramy organizacyjne lwowskiego Oddziału PTH, przejdę do krótkiego omówienia różnych form codziennego i niecodziennego życia miejscowego środowiska historycznego. Podstawową formą aktywności były zebrania poświęcone sprawom organizacyjnym, ale przede wszystkim naukowym. Odbywały się one, podobnie jak i władz naczelnych całego PTH, na terenie Uniwersytetu, najczęściej w sali Seminarium Historii Polski. W drugiej połowie lat trzydziestych wzniesiona została w bardzo szybkim tempie siedziba dla Towarzystwa u zbiegu ulic św. Zofii i Dwernickiego (obecnie Franki i Swencycyckiego, w pobliżu siedziby konsulatu Rzeczypospolitej Polskiej). Pełne oddanie tego domu do użytku PTH, połączone z planowanym we Lwowie Powszechnym Zjazdem Historyków Polskich, zamierzone w jubileuszowym dla Rusi Halickiej roku 1940, z oczywistych powodów nie mogło dojść do skutku¹¹.

Liczba posiedzeń naukowych systematycznie rosła — z 6 w roku 1928/1929 do 15 w roku 1934/1935, na podobnym poziomie utrzymując się także w następnych latach¹². Frekwencja na tych zebraniach zmieniała się, najwyższy poziom osiągając w 1934/1935 r. — średnio 40 osób obecnych na posiedzeniu, gdy jeszcze rok wcześniej była niższa o 10 osób¹³. W następnych latach nastąpiło zmniejszenie frekwencji, co w znacznej mierze mogło być pochodną ogólnego spadku liczby członków Oddziału (z powodu śmierci, wystąpienia z Towarzystwa, zmiany miejsca zamieszkania). W sprawozdaniach zwracano jednak uwagę, że mniejsza liczba obecnych wykazywała większe zaangażowanie w przebieg zebrań, objawiające się bardziej niż w poprzednich latach ożywioną dyskusją. Bywały oczywiście i w tych „gorszych” latach posiedzenia przyciągające liczniejszą publiczność. Zebranie dnia 18 listopada 1936, jak pisano w sprawozdaniu, „wywołało duże zaintereso-

⁶ Ibidem, k. 39: Sprawozdanie z działalności Oddziału Lwowskiego PTH za czas od 13 V 1932 do dn. 8 IV 1933; P. Si er ż ę g a, „Ziemia Czerwieńska” (1935–1938), [w:] *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w.* t. II, red. J. M a t e r n i c k i, L. Z a s z k i l n i a k, Rzeszów 2004, s. 389.

⁷ APAN, PTH, nr 156, k. 6, 7, 37: sprawozdania finansowe z lat 1931–1936.

⁸ Zdarzały się oczywiście problemy z punktualnym opłacaniem składek, zwłaszcza zjazdowych; APAN, PTH, nr 156, k. 79: w liście Zarządu do Wacława Sobieskiego z 23 listopada 1930 (przed warszawskim Powszechnym Zjazdem Historyków Polskich) czytamy: „Pan Profesor dotąd nie wpłacił wkładki zjazdowej, jak zresztą blisko połowa autorów referatów”.

⁹ APAN, PTH, nr 156, k. 7: Zamknięcie rachunków za rok budżetowy 1934/35.

¹⁰ P. Si er ż ę g a, op. cit., s. 389–390.

¹¹ L. K o l a n k o w s k i, op. cit., passim.

¹² APAN, PTH, nr 156, k. 3–5, 9–11, 13–24, 27–28, 31–35, 39–43 — sprawozdania z lat 1928/29–1934/35.

¹³ Ibidem, k. 3, 11.

wanie lwowskich historyków i wykazało frekwencję ponad 70 osób¹⁴. Były dwa powody po temu: po pierwsze — jubileuszowy charakter posiedzenia odbytego w pięćdziesiąt rocznicę pierwszego zebrania Towarzystwa, po drugie — interesujący referat „Książd Piotr Skarga na Ziemi Czerwieńskiej”, autorstwa Stanisława Łempickiego. Podobnie liczne grono słuchaczy i dyskutantów zebrały referaty wygłaszane w sezonie 1932/1933 na posiedzeniach Sekcji Dydaktycznej przez Czesława N a n k e g o („Szkolny atlas historyczny”) oraz Franciszka B u j a k a („Reforma studiów historycznych na uniwersytetach”)¹⁵.

Wygłaszane na posiedzeniach Oddziału referaty dotyczyły głównie dziejów Polski. Oparte były jednak często na gruntownych kwerendach archiwalnych, prowadzonych np. w Wiedniu czy Królewcu. Referenci omawiali najnowsze publikacje krajowe i zagraniczne poświęcone określonej tematyce wynikającej z ich kompetencji badawczych, składali relacje z krajowych i zagranicznych konferencji i kongresów historycznych (np. w Oslo w 1928 r. i w Wilnie w 1935 r.)¹⁶.

Znaczące miejsce w tematyce referatów zajmowała problematyka regionalna. W jednym tylko roku 1933 Teofil M o d e l s k i analizował znaczenie terminów: Ruś Biała, Czerwona i Wielka, Karol B a d e c k i prezentował Archiwum miasta Lwowa, krytycznie oceniając jego stan uporządkowania, a raczej nieuporządkowania, zawiniony przez jego ówczesnego przełożonego w tym Archiwum, Aleksandra Czołowskiego, Tadeusz L u t m a n przedstawił rozkwit handlu w Brodach w latach napoleońskiej blokady kontynentalnej, a Olgierd G ó r k a postulował gruntowną rewizję dotychczasowych poglądów na genezę i przebieg powstania Chmielnickiego, opartych głównie na pracach Ludwika K u b a l i¹⁷.

Odbywały się też posiedzenia nadzwyczajne, żałobne — dla uczczenia pamięci członka honorowego Towarzystwa, zmarłego w 1936 r. Stanisława Zakrzewskiego. Towarzyszyły tym smutnym obchodom także msze święte odprawiane w intencji zmarłych. Godny uwagi jest przypis do sprawozdania za rok 1935/1936: „Zamiast wieńca na trumnę ś.p. Zakrzewskiego Zarząd przekazał Komisji Senackiej dla spraw młodzieży ak[ademiczkiej] kwotę 100 zł”¹⁸.

Zarząd Oddziału wyrażał swoje opinie w sprawach szczególnie interesujących lwowskie środowisko historyczne. Prowadziło to niekiedy do licznych kontrowersji. Tak było chociażby w połowie lat trzydziestych, po zawarciu, po długich i burzliwych negocjacjach,

¹⁴ Ibidem, k. 23: Sprawozdanie z działalności Oddziału Lwowskiego PTH za czas od dnia 25 IV 1936 do dnia 14 V 1937.

¹⁵ Ibidem, k. 40. W tym ostatnim referacie vide szerzej H. Wójcik–Łagan, *Franciszek Bujak jako dydaktyk historii*, [w:] *Wielokulturowe t. V*, s. 500–510.

¹⁶ Ibidem, k. 27: Sprawozdanie z działalności Oddziału PTH za czas od 11 maja 1928 do 16 maja 1929 r. oraz s. 16: Sprawozdanie z działalności Zarządu Oddziału Lwowskiego PTH za czas od 29/4 1935 do 24/4 1936.

¹⁷ Ibidem, k. 3–4: Sprawozdanie z działalności Oddziału Lwowskiego PTH za czas od 8 IV 1933 do 31 XII 1933. Na temat nieladu panującego w Archiwum Akt Dawnych m. Lwowa vide S. C i a r a, *Archiwa a uniwersytety w Krakowie i Lwowie w latach 1877/78–1918*, Warszawa 2002, s. 133.

¹⁸ APAN, PTH, nr 156, k. 16: Sprawozdanie z działalności Zarządu Oddziału Lwowskiego PTH za czas od 29/4 do 24/4 1936. Cf. też datowane 17 marca 1936 zaproszenie dla Karola Badeckiego na uroczyste posiedzenie żałobne ku czci S. Zakrzewskiego: *Dział Rękopisów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*, rkps 13994/II, s. 257.

umowy archiwalnej z Austrią, przewidującej rewindykację z Wiednia archiwaliów dotyczących byłej Galicji, w tym zespołu Ministerstwa ds. Galicji oraz fragmentów zespołów ministeriów Przedlitawii dotyczących tego kraju koronnego¹⁹. Zdaniem zarządu lwowskiego Oddziału PTH akta te powinny trafić do Lwowa, a nie do warszawskiego Archiwum Akt Nowych. Za takim rozwiązaniem przemawiał zwłaszcza fakt, że rewindykowane akta stanowiły uzupełnienie i kontynuację dokumentacji zgromadzonej w lwowskim Archiwum Państwowym (dawniej Archiwum Namiestnictwa, bo właśnie zespoły galicyjskiego Gubernium i Namiestnictwa były podstawą zasobu tej instytucji)²⁰. Zarazem podkreślano też: „Z góry uprzedzamy, żeby nam nie zarzucano imperializmu, że rozumiemy doskonale fakt, iż odebrane dokumenty z Archiwum Koronnego powinny się znaleźć w Archiwum Głównym”²¹.

W stanowisku Oddziału lwowskiego w tej kwestii było niemało racji. Trudno jednak nie dostrzec w przytoczonej argumentacji pewnego odcienia zawiści wobec Warszawy, która — gromadząc w swych archiwach rewindykowane galicjana — przyczyniała się do swoistej degradacji Lwowa, ćwierć wieku wcześniej niekwestionowanej stolicy „polskiego Piemontu”. Sprawa ta nasuwa też nieuchronną uwagę z zakresu historii alternatywnej, czyli kontrfaktycznej — gdyby zespół Ministerstwa ds. Galicji spoczął we Lwowie, uniknąłby zagłady, jaka dotknęła ogromną większość warszawskich archiwaliów w 1944 r.²²

Dużą aktywność przejawiała Sekcja Dydaktyczna, powołana na początku lat trzydziestych i kierowana m.in. przez Ewę M a l e c z y ń s k ą i Kazimierza T y s z k o w s k i e g o. Członkowie Sekcji opiniowali dodatkowe lektury historyczne przeznaczone dla bibliotek szkolnych, wypowiadali się w sprawie zawodowej formacji przyszłych nauczycieli historii w gimnazjach i liceach, organizowali w tychże szkołach wzorcowe lekcje²³.

Tę bieżącą działalność Sekcji urozmaicały wydarzenia niecodzienne, nadzwyczajne. Właśnie w gronie jej członków szczególnie rozmach nadano przygotowaniom do jubileuszu sześćsetlecia wydarzenia różnie nazywanego — przyłączenia, powrotu, odzyskania Ziemi Czerwieńskiej. Apogeum obchodów miało przypaść na czas wspomnianego już, planowanego na 1940 r. we Lwowie, Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich. Dla uczczenia zbliżającej się okrągłej rocznicy wydano w 1938 r., pod egidą Sekcji Dydaktycznej i redakcją Ewy Małczyńskiej, tom „Lwów i Ziemia Czerwieńska”, przeznaczony dla szerokiego grona czytelników²⁴. Na rok szkolny 1939/1940 projektowano liczne przedsięwzięcia propagujące w szkołach znaczenie tego jubileuszu poprzez wykłady, konkursy fotograficzne, gromadzenie materiałów do historii własnej miejscowości i inne formy

¹⁹ *Straty archiwów i bibliotek warszawskich w zakresie rękopiśmiennych źródeł historycznych* t. II, Warszawa 1956, s. 237.

²⁰ APAN, PTH, nr 156, k. 109–111: Memoriał Oddziału PTH we Lwowie w sprawach archiwów austriackich; ibidem, k. 95–106: korespondencja Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z Kazimierzem Tyszkowskim i Bronisława Dembińskiego ze Stanisławem Zakrzewskim z 1935 r., dotycząca tych kwestii.

²¹ Ibidem, k. 113 v: Pro memoria w sprawie rewindykacji austriackiej do użytku Pana Prezesa Zakrzewskiego, punkt VII; ibidem k. 114–115 v rękopiśmienna, niedatowana wersja na arkuszach z nadrukiem VI Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich.

²² *Straty* t. II, s. 251.

²³ O działalności Sekcji informują jej sprawozdania: w APAN, PTH, nr 157, *passim*, a także M. T y r o w i c z, *Wspomnienia o życiu kulturalnym i obyczajowym Lwowa 1918–1939*, Wrocław 1991, s. 133–136.

²⁴ M. T y r o w i c z, *Wspomnienia*, s. 136.

dydaktyczne pobudzające samodzielną aktywność uczniów²⁵. Nie ograniczano się tylko do popularyzacji: Mieczysław Gębrowicz zaproponował uświetnienie tej rocznicy „jakąś monumentalną publikacją, np. kodeksem dyplomatycznym ziem czerwieńskich (XIV w.). Jako ewentualnych wydawców wskazuje dra Polackównę i dra Hejnosza”²⁶.

Naturalnie historycy zrzeszeni w Oddziale lwowskim nie stronili też od rozrywek i życia towarzyskiego. Marian Tyrowicz, pisząc w swych „Urywkach wspomnień” m.in. o żywych związkach PTH z Zakładem Narodowym im. Ossolińskich, z dużym sentymentem przypomina „wesole pogwarki o nowościach historycznych przy szklance piwa i smacznej zagryzce”²⁷.

Bywały też spotkania towarzyskie organizowane przez sam Oddział. Za przykład niech posłuży stylizowane na staropolski pozew sądowy zaproszenie na kolację, na wieczór 6 czerwca 1939, jakie otrzymał wspomniany już wyżej Karol Badecki, dyrektor Archiwum Akt Dawnych i Muzeum Miasta Lwowa, badacz dziejów swego rodzinnego miasta oraz historii polskiej literatury, zwłaszcza mieszczańskiej. Kolacja miała się odbyć w restauracji będącej własnością Rudka, dawniej Szkowrona, przy ul. Kopernika 3, wiodącej od pl. Mickiewicza w stronę „gmachu pod kopułą”, czyli Ossolineum:

CITATIO

Nos mandamus tibi, quatinus in termino feria tertia quod vulgo wtorek (6. VI.) nuncupatur personaliter compareas in taberna hodie Rudek olim Szkowron (Kopernika 3) dicta, hora vicesima alias o godzinye osmcy, ut nobiscum alias s namij zydłes kollacją sumptu tuo vulgo za vvlasne pyenyądze.

Non obstante tua absentia ad prefatam cenam ex officio nostro procedemus.

Leopoli, Kalendis Juniis MDCCCCXXXIX.

Sectio Leopoliensis Societatis
Historicorum Polonorum²⁸

Lokal, do którego zapraszano w tej formie Badeckiego, nie był tak renomowany, jak restauracja Atlasa w Ryńku Głównym, Bolesława Koziola przy ul. Dominikańskiej, cukiernia Zalewskiego przy ul. Akademickiej 22 (obecnie prospekt Szewczenki), miejsce spotkań czołowych przedstawicieli lwowskiej humanistyki, czy też dla odmiany — kawiarnia „Szkocka”, słynna z wielogodzinnych dysput luminarzy lwowskiej szkoły matematycznej, ze Stefanem Banachem na czele. Restauracja przy ul. Kopernika była zapewne po

²⁵ APAN, PTH, nr 157, k. 76–78: Propozycje projektów na organizowanie w ciągu roku 1939/1940 uroczystości w 600-letnią rocznicę odzyskania Ziemi Czerwieńskiej.

²⁶ BUL, rkps 2448/IV, nlb: protokół posiedzenia ZG PTH z 10 września 1937.

²⁷ M. Tyrowicz, *Urywki wspomnień*, s. 210.

²⁸ BOss., rkps nr 13994/II, s. 289.

prostu nieco tańsza. Marian Tyrowicz wspominał ją jako miejsce, gdzie odbywały się „urocze kolacyjki bibliofilów”²⁹.

Niestety, nie wiemy niczego bliższego o przebiegu i uczestnikach tej kolacji.

Od beztrudnej zapewne kolacji „u Rudka” minęło 100 dni i dramatyczne wydarzenia wczesnej i pogodnej jesieni 1939 r. postawiły położone u stóp kopca Unii Lubelskiej miasto, jego mieszkańców, w tym i lwowskich historyków, w krańcowo innej sytuacji. Ale to już zupełnie inna historia...

The Official Activities and Social Life of the Members of the Lwów Branch of the Polish Historical Society During the Interwar Period

The article concerns the activities of the Lwów Branch of the Polish Historical Society from its foundation (16 January 1925) until the outbreak of World War II. Stefan Ciara presents the organizational structure of the group, its managing officers, its financial basis, the subjects of the held sessions, conference attendance, publications, and the social life of its members. The Lwów historical Community was relatively numerous during the interwar period because the city boasted many institutions active in researching the past (the University, archives, museums). Hence, with respect to membership, the Lwów Branch of the Polish Historical Society was second only to Warsaw: shortly before the second world war it numbered 200 persons (while all the branches of the Society together encompassed c. 1300 members). Apart from discussing the official activities Ciara also points to the importance of informal meetings held at the restaurant „U Rudka”. Many an important exchange of ideas took place during the members’ gatherings there, which while not recorded in the official archival materials of the Society, received specific attention in the memoirs of their participants.

---

²⁹ M. Tyrowicz, *Wspomnienia*, s. 192.